

7. Про затвердження Інструкції з оформлення посадовими особами Державної прикордонної служби України матеріалів справ про адміністративні правопорушення : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.09.2013 р. № 898 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1729-13>.

8. Калюжний Р.А. Науково-практичний коментар : КУпАП / Р. А. Калюжний [Електронний ресурс]. – Режим доступу.

9. Марченко Б.М. Адміністративна діяльність Державної прикордонної служби України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Б.М. Марченко. – Дніпропетровськ, 2009. – 20 с.

10. Мота А.Ф. Повноваження Державної прикордонної служби України в протидії правопорушенням : процесуальні аспекти / А.Ф. Мота [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%83%D1%81%D1%8F/>.

11. Сайт Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dpsu.gov.ua/ua/static_page/261.htm.

12. Чорнооченко С.І. Цивільний процес України : [навчальний посібник] / С.І. Чорнооченко. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 343 с.

УДК 342.9

ПРАВОВІ ЗАСОБИ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ДЕРЖАВНОЮ ВЕТЕРИНАРНОЮ ТА ФІТОСАНІТАРНОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

Рафальський А.Р., аспірант
кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті проведено доктринальний аналіз визначення поняття «правові засоби», їхньої правової природи, ознак і критеріїв класифікації. Аргументовано важливість широкого тлумачення поняття «правові засоби». Запропоновано використання структурно-організаційного підходу для дослідження елементів механізму правового регулювання надання адміністративних послуг Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України. Показано місце й роль окремих правових засобів у забезпеченні результативної дії права на суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг.

Ключові слова: *правові засоби, критерії класифікації, ознаки, правові засоби-інструменти, правові засоби-технології, механізм правового регулювання, Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, структурно-організаційний підхід.*

В статье проведён доктринальный анализ определения понятия «правовые средства», их правовой природы, признаков и критериев классификации. Аргументирована важность широкого толкования понятия «правовые средства». Предложено использование структурно-организационного подхода для исследования элементов механизма правового регулирования предоставления административных услуг Государственной ветеринарной и фитосанитарной службой Украины. Показаны место и роль отдельных правовых средств в обеспечении результативного действия права на общественные отношения по предоставлению административных услуг.

Ключевые слова: *правовые средства, критерии классификации, признаки, правовые средства-инструменты, правовые средства-технологии, механизм правового регулирования, Государственная ветеринарная и фитосанитарная служба Украины, структурно-организационный подход.*

Rafalski A.R. LEGAL TOOL IN THE MECHANISM OF LEGAL REGULATION OF ADMINISTRATIVE SERVICES OF THE STATE VETERINARY AND PHYTOSANITARY SERVICE OF UKRAINE

A doctrinal analysis of the definition of “legal means”, their legal nature, characteristics and classification criteria. Argued the importance of a broad interpretation of the term “legal means”. The use of structural and institutional approach to study the elements of the mechanism of legal regulation of administrative services by the State Veterinary and Phytosanitary Service of Ukraine. The place and role of individual legal means to ensure effective operation of law on social attribute to provide administrative services.

Key words: *legal tools, classification criteria, features, tools and legal means, legal means of technology, mechanism of legal regulation, the State Veterinary and Phytosanitary Service of Ukraine, structural and organizational approach.*

Постановка проблеми. Під час розбудови публічно-сервісної держави в Україні необхідно забезпечувати баланс державних, суспільних і приватних інтересів, що значною мірою пов'язано з необхідністю здійснення належного правового регулювання. Закон України «Про адміністративні послуги» акцентує увагу на важливості формування ефективної нормативно-правової бази задля створення адекватних правових умов для надання

адміністративних послуг фізичним і юридичним особам з боку органів державної влади, передусім тих, що є службами в системі органів виконавчої влади Україні. Ураховуючи значення аграрного сектора в забезпеченні продовольчої безпеки України, можемо констатувати, що виникає нагальна потреба в актуалізації діяльності відповідних органів виконавчої влади, повноваження яких дозволяють надавати адміністративні послуги в аграрній

сфері України. Одним із таких органів є Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України (далі – Держветфітослужба України), яка призначена надавати адміністративні послуги у ветеринарній і фітосанітарній сферах. Це зумовлює пошук шляхів для ефективного правового регулювання суспільних відносин, що виникають з приводу отримання та надання адміністративних послуг між різноманітними суб'єктами аграрного сектора й зазначеною службою. У зв'язку з цим вважаємо, що тема статті є актуальною як із наукового, так і практичного погляду.

Ступінь розробленості проблеми. Теоретико-методологічним підґрунтям статті є дослідження таких учених у галузі загальної теорії права, як С.С. Алексєєв, А.М. Денисова, А.В. Малько, Н.І. Матузов, О.Ф. Скакун, Ю.К. Толстой, В.Н. Хропанюк, К.В. Шундіков та інші. Доктринальні підходи до розуміння сутності державної служби загалом були розглянуті нами в науковій праці «Державна служба: поняття, сутність та місце в адміністративному праві України» [1]. Водночас доктринальний аналіз засвідчив відсутність у науковому середовищі досліджень, які впроваджували б загальнотеоретичні положення структурно-організаційного підходу щодо дослідження механізму правового регулювання під час вирішення завдань правового регулювання в конкретній сфері суспільних відносин, зокрема щодо надання адміністративних послуг відповідними органами виконавчої влади України. У зв'язку із зазначеним вважаємо за доцільне зробити певний крок у цьому напрямі.

Мета статті полягає у визначенні юридичного інструментарію й форм правореалізації, за допомогою яких досягається мета правового регулювання суспільних відносин щодо надання адміністративних послуг Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України.

Виклад основного матеріалу. У статті відстоюється позиція, відповідно до якої дослідження механізму правового регулювання (далі – МПР) має проводитися за допомогою як структурно-організаційного підходу (акцентується увага на сукупності елементів, що становлять основу МПР і визначаються як правові засоби й форми), так і структурно-функціонального (ураховується динаміка зазначених елементів – сукупність послідовно організованих правових засобів, що забезпечують досягнення соціально корисних цілей). Водночас у межах статті можливо провести дослідження правових засобів (відповідно до структурно-організаційного підходу), які можуть поставати тим юридичним інструментарієм, який буде використовуватися як основа для МПР надання адміністративних послуг (далі – НАП) Держветфітослужбою України.

Переходячи до комплексного дослідження правових засобів у МПР НАП Держветфітослужбою України, варто погодитися із позицією О.Ф. Скакун [2, с. 684] щодо виділення чотирьох груп правових засобів за їхнім функціональним призначенням, які утворюють цілісну систему: 1) правові засоби впливу на суб'єктів права (джерела права та заборони,

дозволи, зобов'язання, що містяться в них); 2) правові засоби, які забезпечують дію права (юридичні факти, правовідносини, суб'єктивні права і юридичні обов'язки); 3) правові засоби реалізації права (використання прав, додержання заборон, виконання обов'язків); 4) правові засоби, що забезпечують поведінку суб'єктів права (позитивне стимулювання та негативна юридична відповідальність). З метою розкриття предмета дослідження й досягнення його мети, у статті висловлюється точка зору щодо необхідності дослідження як кожної групи системи правових засобів, так і системи загалом. Разом із тим вважаємо, що необхідною передумовою такого дослідження має бути з'ясування чіткого розуміння поняття «правові засоби» у МПР НАП Держветфітослужбою України та його сутності.

Передусім, як нам видається, потрібно з'ясувати основні доктринальні позиції щодо визначень поняття «правові засоби», серед яких існують такі. Правові засоби – це: 1) інституційні явища правової дійсності, що втілюють регулятивну силу права [3, с. 191]; 2) правові явища, призначені для правового упорядкування суспільних відносин, досягнення мети правового регулювання [2, с. 285–286]; 3) інструментарій МПР, за допомогою якого досягається мета правового регулювання [3, с. 191]; 4) сукупність юридичного інструментарію та форм правореалізації, за допомогою яких досягається мета правового регулювання [4, с. 32]. Отже, під час визначення поняття «правові засоби» науковцями акцентується увага на такому: 1) їхній правовій природі; 2) їхньому місці в механізмі правового регулювання. Зазначимо, що в роботі усвідомлюється необхідність з'ясування як правової природи правових засобів, так і їх місця в механізмі правового регулювання.

Уважаємо за необхідне підкреслити, що значну увагу вивченню правових засобів і їхніх ознак приділено в інструментальній теорії права. Наприклад, А.В. Малько, досліджуючи правові засоби, вказує на таке: 1) правові засоби варто розглядати як універсальний будівельний матеріал системи права (норми права й елементарні регульовальні частини цих правових норм – суб'єктивні права, обов'язки, заборони тощо); 2) правовий засіб виконує роль посередника між метою та результатом правового регулювання, а тому він завжди має нести в собі інформацію про мету й результат правового регулювання [5, с. 15]. Водночас С.С. Алексєєв [6, с. 349–350] серед ознак правових засобів виділяє такі: 1) об'єктивність і субстанційність; 2) наявність фіксованих властивостей. Подальше дослідження правових засобів як елементів МПР НАП Держветфітослужбою України буде ґрунтуватися на врахуванні зазначених ознак.

Виходячи з цього, варто зробити висновок про те, що правові засоби у МПР НАП Держветфітослужбою України потрібно розглядати як елементи його структури. Крім того, це універсальний будівельний матеріал системи права. Наприклад, правовим засобом є норма права, закріплена в п. 6 Порядку видачі експлуатаційного дозволу, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України

(далі – КМУ) від 05 листопада 2008 р. № 978 (далі – Порядок видачі експлуатаційного дозволу), що містить право особи, котра вирішила отримати експлуатаційний дозвіл, подати в дозвільний центр заяву, до якої додається довідка про здатність провадити відповідну діяльність, де зазначається інформація про наявність кваліфікованого персоналу, технологічного обладнання, перелік товарів, що виготовляються або реалізуються, за підписом такої особи [7]. До того ж правові засоби, по-перше, наділені фіксованими властивостями (несуть у собі інформацію про мету й результат правового регулювання); по-друге, призначені для досягнення мети правового регулювання, а саме: 1) закріплення суспільних відносин, їх упорядкування, охорони та розвитку; 2) узгодження державних, публічних і приватних інтересів, 3) забезпечення правопорядку. Наприклад, норма права, що міститься в п. 4 Порядку видачі експлуатаційного дозволу, який регулює публічно-сервісні відносини з видання експлуатаційного дозволу, передбачає мету й результат правового регулювання цих відносин. Так, цією нормою передбачено, що оператори потужностей (об'єктів), які провадять діяльність щодо виробництва, змішування та приготування кормів із використанням м'ясо-кісткового борошна та інших продуктів від жуйних тварин, що можуть спричинити захворювання тварин на губчастоподібну енцефалопатію або її іншу форму, що передається, повинні мати окрему потужність (об'єкт) і отримати експлуатаційний дозвіл на провадження такої діяльності з метою запобігання перехресному зараженню кормів, призначених для жуйних тварин, зазначених продуктів від жуйних тварин і мінімізації ризику в разі ненавмисного включення таких продуктів до складу цих кормів [7].

Іншими ж нормами Порядку видачі експлуатаційного дозволу суспільні відносини з надання експлуатаційного дозволу закріплюються та упорядковуються (наприклад, установлюється порядок звернення із заявою про видання експлуатаційного дозволу, порядок розгляду такої заяви і прийняття рішення за результатами її розгляду), узгоджуються державні, публічні й приватні інтереси шляхом закріплення 1) обов'язку суб'єктів, які здійснюють діяльність у ветеринарній сфері, отримати експлуатаційні дозволи; 2) вищевказаних порядків звернення із заявою, її розгляду та прийняття рішення щодо видання експлуатаційних дозволів; 3) права уповноважених осіб Держветфітослужби України на тимчасове зупинення та скасування експлуатаційних дозволів, підстав і порядку його реалізації. Інші ж норми правоохоронного характеру, наприклад, норми Кодексу України про адміністративні правопорушення, забезпечують охорону суспільних відносин з видання експлуатаційного дозволу й, відповідно, забезпечують правопорядок.

Уважаємо, що для подальшого дослідження буде корисним акцентування уваги на класифікації правових засобів, запропонованій О.Ф. Скакун, за критеріями: 1) регулятивна активність; 2) ієрархія і складність [2, с. 285–286]. Так, правові засоби за ре-

гулятивною активністю діляться на дві групи: 1) субстанційні (правові засоби-інструменти): зобов'язання, дозволи, заборони, заохочення, рекомендації, покарання, пільги, норми права тощо; 2) діючі (правові засоби-технології): акти реалізації права, акти застосування права, акти тлумачення права та всі процеси юридичної діяльності [2, с. 285–286]. За ієрархією і складністю правові засоби також діляться на дві групи: 1) прості: первинні (дозволи, зобов'язання, заборони) і вторинні (заохочення, рекомендації, покарання); 2) складні: принципи права, норми права, правовідносини, суб'єктивні юридичні права й обов'язки, акти тлумачення норм права, акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків, акти застосування права [2, с. 285–286], які в іншій частині автор називає правовими засобами мікро- та макрорівня, відповідно [2, с. 679].

Продовження дослідження критеріїв класифікації правових засобів пов'язано з необхідністю чіткого усвідомлення особливостей широкого й вузького підходів до розуміння правових засобів, що, до речі, є дискусійним у науковому середовищі. Так, відповідно до широкого підходу, правові засоби розуміються як єдність юридичних інструментів і діяння суб'єктів (формалізований результат такої діяльності) [8, с. 37], тобто інструменти (установлення) та діяння (технології) [9, с. 722]. Відповідно до вузького підходу, правові засоби розуміються лише як правові засоби-інструменти (установлення) [8, с. 38]. Зазначимо, що в статті підтримується саме широкий підхід до розуміння системи правових засобів, про що детальніше буде вказано згодом.

Проведені дослідження свідчать про те, що до правових засобів-інструментів (установлень) автори зараховують такі правові засоби: 1) зобов'язання; 2) дозволи; 3) заборони; 4) заохочення; 5) рекомендації; 6) покарання; 7) пільги; 8) норми права; 9) принципи права тощо [2, с. 285]. До того ж варто усвідомлювати, що їм приманні такі головні ознаки: 1) статичний характер; 2) слугують моделями для використання; 3) мають інформаційний характер. На відміну від правових засобів-інструментів, головними ознаками правових засобів-технологій є такі: 1) мають динамічний характер; 2) призначені для використання засобів-інструментів [2, с. 285]. До правових засобів-технологій, як зазначає О.Ф. Скакун, належать такі: 1) акти безпосередньої та опосередкованої реалізації прав і обов'язків; 2) акти застосування норм права; 3) усі процеси юридичної діяльності [2, с. 285], до яких також можна зарахувати й такі правовідносини, як правовий засіб, що має динамічний характер і в якому індивідуалізуються суб'єктивні права (дозволи) та юридичні обов'язки (зобов'язання, заборони).

Переходячи до дослідження цілісної системи правових засобів МПР НАП Держветфітослужбою України, які (як було зазначено вище) складаються із чотирьох груп правових засобів, поділених за їхнім функціональним призначенням (основна класифікація), у статті пропонується використовувати також розглянуті вище класифікації правових засобів,

виділені О.Ф. Скакун: 1) за регулятивною активністю; 2) за ієрархією й складністю.

Грунтуючись на основній класифікації, зазначимо, що правові засоби першої групи (до яких належать джерела права та заборони, дозволи, зобов'язання, що містяться в них) потрібно класифікувати так. За регулятивною активністю всі вони є правовими засобами-інструментами, а за ієрархією й складністю правові засоби цієї групи можуть бути зараховані як до складних, так і до простих правових засобів. Тобто, норми права, об'єктивовані в нормативно-правових актах, варто зарахувати до складних правових засобів (правових засобів макрорівня), а заборони, дозволи та зобов'язання, що містяться в них, – до простих правових засобів (правових засобів мікрорівня). Наприклад, ч. 1 ст. 13 Закону України «Про адміністративні послуги» передбачено, що суб'єкт звернення для отримання адміністративної послуги в центрі надання адміністративних послуг звертається до адміністратора – посадової особи органу, що утворив центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), яка організовує надання адміністративних послуг шляхом взаємодії із суб'єктами НАП [10]. Цією нормою суб'єкту надається право звернутися в ЦНАП за отриманням адміністративної послуги, а адміністратора, відповідно, зобов'язано організувати надання такої адміністративної послуги.

Щодо правових засобів другої групи (правовідносини, суб'єктивні права і юридичні обов'язки), то вони за регулятивною активністю діляться на правові засоби-інструменти (суб'єктивні права та юридичні обов'язки) або правові засоби-технології (правовідносини), а за ієрархією та складністю є складними правовими засобами (правовими засобами макрорівня). Крім того, варто зазначити, що до другої групи правових засобів (що забезпечують дію права), зокрема, О.Ф. Скакун також зараховує юридичні факти. Проведені дослідження сутності юридичних фактів [11, с. 13], дають змогу дійти висновку, що юридичний факт може бути правовим засобом-технологією, якщо юридичним фактом є акт застосування права. Якщо юридичним фактом є гіпотеза правової норми, у якій містяться умови виникнення правовідносин (здійснення вольової поведінки суб'єктів), то можна говорити про правовий засіб-інструмент.

Наступною групою правових засобів, що підлягають дослідженню, є правові засоби реалізації права (використання прав, додержання заборон, виконання обов'язків). Водночас використання, виконання, додержання, застосування О.Ф. Скакун називає правовими формами [2, с. 679] та формами реалізації норм права – безпосередня (додержання, виконання, використання) та опосередкована (застосування) [2, с. 560]. Варто зазначити, що, на відміну від правових засобів, правові форми не є універсальним будівельним матеріалом системи права, проте саме правові форми в комплексі з правовими засобами мають відображати динаміку МПР НАП Держветфітослужбою України.

Є певні підстави вважати, що правові форми, взаємодіючи із 1) правовими за-

собами-інструментами, утворюють правові засоби-технології (акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків, охоронні акти застосування норм права); 2) правовими засобами-технологіями (регулятивними актами застосування права), можуть утворювати акти опосередкованої реалізації прав та обов'язків. Отже, в актах безпосередньої реалізації прав та обов'язків виражаються такі правові форми – використання, виконання, додержання; в актах опосередкованої реалізації прав та обов'язків – застосування, використання, виконання, додержання. Водночас в актах застосування норм права – правова форма – застосування. Отже, правові форми є засобом переведення статички, нормативності права (моделей поведінки, що закладені в правових засобах-інструментах) у динаміку, упорядкованість суспільних відносин (реальну поведінку, формою вираження якої є правові засоби-технології – акти безпосередньої й опосередкованої реалізації прав та обов'язків, акти застосування норм права).

Четвертою групою правових засобів, що підлягає дослідженню, є правові засоби, що забезпечують поведінку суб'єктів права, до яких, наприклад, О.Ф. Скакун зараховує позитивне стимулювання й негативну юридичну відповідальність. Уважаємо, що зазначені правові засоби (за регулятивною активністю) є правовими засобами-інструментами, які, взаємодіючи із правовими формами, утворюють правові засоби-технології: 1) регулятивний акт застосування права (наприклад, наказ про преміювання посадової особи Держветфітослужби України за сумлінну працю у сфері надання адміністративних послуг – за позитивного стимулювання); 2) охоронний акт застосування права (наприклад, постановова про притягнення до адміністративної відповідальності посадової особи Держветфітослужби України за порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення) – за негативної юридичної відповідальності). Водночас за ієрархією та складністю правові засоби цієї групи є простими правовими засобами (правовими засобами мікрорівня).

Отже, здійснивши аналіз чотирьох груп правових засобів, виділених О.Ф. Скакун, можна зробити висновок про те, що правові засоби-інструменти відображають статичку правового регулювання, а правові засоби-технології – динаміку правового регулювання суспільних відносин, у тому числі щодо надання адміністративних послуг Держветфітослужбою України, що, у свою чергу, доводить їхню важливість. При цьому у статті усвідомлюється необхідність і складність дослідження правовідносин, актів безпосередньої й опосередкованої реалізації прав та обов'язків, актів застосування права. Уважаємо за доцільне надати загальну характеристику деяких із цих правових засобів.

Акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків полягають у використанні норм права (реалізуються права), виконанні норм права (реалізуються обов'язки), додержанні норм права (додержуються заборони)

[2, с. 682–683]. Крім того, переконані, що акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків безпосередньо пов'язані з правовідносинами, постаючи їхнім фактичним змістом. Так, наприклад, після розробки ветеринарного препарату (юридичний факт) фізична особа-підприємець набуває права звернутися до Держветфітослужби України із заявою щодо отримання сертифіката ветеринарного препарату, а Держветфітослужба України набуває обов'язку прийняти й розглянути цю заяву (юридичний зміст правовідносин). Здійснюючи ж активні дії з реалізації цих прав та обов'язків, указані суб'єкти виконують, відповідно, акт безпосередньої реалізації прав і акт безпосередньої реалізації обов'язків, що, з іншого боку, є фактичним змістом правовідносин між суб'єктами.

Щодо актів опосередкованої реалізації прав та обов'язків (застосування права) варто зазначити таке. Учасники правовідносин не можуть безпосередньо (самостійно) реалізувати свої юридичні права та обов'язки, а потребують втручання (посередництва) відповідних компетентних органів. Можна сказати, що на певному етапі правозастосування підключається до способів безпосередньої реалізації – дотримання, виконання, використання. При цьому в такому випадку йдеться про регулятивний акт застосування права. Уважаємо за доцільне навести приклад актів опосередкованої реалізації прав та обов'язків.

Наприклад, фізична особа має намір здійснювати діяльність щодо переробки неїстівних продуктів тваринного походження. Для реалізації свого права щодо здійснення зазначеної діяльності фізична особа звертається до Держветфітослужби України із заявою на отримання експлуатаційного дозволу. Зазначені суб'єкти не в змозі самостійно реалізувати свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки, оскільки ця фізична особа ще не є суб'єктом підприємницької діяльності. Тобто, необхідне посередництво компетентного державного органу, який здійснить державну реєстрацію суб'єктом підприємницької діяльності й видасть йому виписку з Єдиного державного реєстру підприємств, установ і організацій України. Після цього можна сказати, що правозастосування підключається до способів безпосередньої реалізації суб'єктивних прав особи-підприємця та юридичних обов'язків Держветфітослужби України надати експлуатаційний дозвіл.

Водночас отримання експлуатаційного дозволу на провадження діяльності з переробки зазначених продуктів не призводить автоматично до реалізації права підприємця, наприклад, на транспортування цієї продукції з метою подальшого продажу. Тобто, підприємець і юридична особа, що займається транспортуванням, не можуть самостійно (безпосередньо) реалізувати свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки. І в цьому випадку потрібне втручання відповідного органу державної влади, зокрема Держветфітослужби України, яка має надати ветеринарне свідоцтво – регулятивний акт застосування права. Тобто, і в цьому випадку йдеться про акт опо-

середкованої реалізації прав та обов'язків.

Нагадаємо, що в статті підтримується широкий підхід до розуміння системи правових засобів. Так, поділяючи думку представників інструментальної теорії права щодо того, що правові засоби є складовими системи права (норма права та її структурні елементи), які несуть у собі інформацію про мету й результат правового регулювання [5, с. 15], у статті зроблений висновок про те, що правові засоби-інструменти як елементи МПР НАП Держветфітослужбою України відповідають цим характеристикам і їх потрібно зараховувати до системи правових засобів зазначеного МПР. Щодо комплексу правових засобів-технологій (актів реалізації права, актів застосування права та правовідносин), то за їх допомогою правові моделі, що містяться в джерелах права, утілюються в реальну поведінку людей (суб'єктів аграрного сектора та посадових осіб Держветфітослужби України) і мають динамічний характер.

З метою кращого усвідомлення ролі правових засобів у МПР НАП Держветфітослужбою України, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на аналізі принципів взаємодії правових засобів-інструментів і правових засобів-технологій. Аналіз засвідчив, що, згідно з напрацюваннями А.В. Малька, до принципів взаємодії правових засобів-інструментів і правових засобів-технологій необхідно зарахувати такі: 1) принцип достатнього повного вибору правових засобів-інструментів для тих чи інших правових засобів-технологій; 2) принцип забезпечення конкретних правових засобів-технологій гарантованими правовими засобами-інструментами (переважно покараннями та заохоченнями); 3) принцип взаємодоповнення правових засобів-інструментів і правових засобів-технологій [9, с. 9].

Уважаємо за доцільне акцентувати увагу на дослідженні реалізації цих принципів. Так, принцип достатнього повного вибору правових засобів-інструментів для тих чи інших правових засобів-технологій полягає в такому. Наприклад, для вступу в дію механізму реалізації норм права (правовий засіб-інструмент) у формі правовідносин (правовий засіб-технологія) необхідно, щоб потенційні учасники правовідношення вступили в конкретні відносини, тобто мали суб'єктивні права та юридичні обов'язки (правові засоби-інструменти), які в поєднанні з правовими формами (використання, виконання, дотримання) реалізовувалися. Акт безпосередньої реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків (правовий засіб-технологія) передбачає, що перший суб'єкт правовідношення (наприклад, фізична особа-підприємець) використовує своє право (наприклад, на отримання карантинного сертифіката), а другий суб'єкт правовідношення (наприклад, Держветфітослужба України) виконує свій обов'язок (наприклад, видає карантинний сертифікат). Водночас варто нагадати, що необхідною умовою такої стадії правового регулювання є юридичний факт (у цьому прикладі це звернення фізичної особи-підприємця до Держветфітослужби України), із яким норми права (правові засоби-інструменти) пов'язують настання

юридичних наслідків. Ідеться про виникнення персоніфікованих правових зв'язків-правовідносин (правовий засіб-технологія); фізична особа-підприємець наділяється суб'єктивними правами (правовий засіб-інструмент), а Держветфітослужба України – юридичними обов'язками (правовий засіб-інструмент). До речі, якщо йдеться про надання особі права на власні активні дії – це дозвіл (правовий засіб-інструмент); якщо на особу (фізичну, юридичну) покладається обов'язок активної поведінки (наприклад, надання послуг) – це зобов'язання (правовий засіб-інструмент).

Отже, для правових засобів-технологій (зокрема правовідношення, акт безпосередньої реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків) існує достатньо повний вибір правових засобів-інструментів (норма права, суб'єктивні права, юридичні обов'язки, дозволи, зобов'язання). Ми переконалися в дотриманні першого принципу взаємодії між правовими засобами-інструментами та правовими засобами-технологіями, що свідчить про існування системної форми організації правових засобів. Що стосується інших принципів взаємодії, то їх аналіз може відбуватися за такою самою схемою, як і аналіз першого із принципів.

Висновки. Конструктивне використання структурно-організаційного підходу щодо дослідження МПР НАП Держветфітослужбою України дало змогу переконатися, що розглянуті в статті правові засоби-інструменти й правові засоби-технології 1) є основою зазначеного механізму правового регулювання; 2) є складовими системи правових засобів, оскільки реалізуються принципи взаємодії інструментів і технологій; 3) надають можливість досягти мету правового регулювання суспільних відносин щодо надання адміністративних послуг Держветфітослужбою України – якісне та своєчасне надання адміністративних послуг суб'єктам аграрного сектора, задоволення публічного інтересу.

Варто зазначити, що наступні наукові роботи будуть зорієнтовані на комплексну реалізацію двох підходів – структурно-організаційного й структурно-функціонального – задля дослідження правового регулювання суспільних відносин щодо надання адміністративних послуг Держветфітослужбою України в динаміці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гулак О.В. Державна служба: поняття, сутність та місце в адміністративному праві України / О.В. Гулак, А.Р. Рафальський // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2014. – № 197. – Ч. 3. – С. 175–182. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgitrbis_64.exe.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : [підручник] / О.Ф. Скакун. – 2-е вид., перероб. і доп. – Х. : Еспада, 2009. – 752 с.
3. Денисова А.М. Правові засоби: поняття та види / А.М. Денисова // Право України. – 2010. – № 7. – С. 190–198.
4. Шундиків К.В. Механізм правового регулювання : [учебное пособие] / К.В. Шундиків ; под ред. д-ра юрид. наук, проф. А.В. Малько. – Саратов : СГАП, 2011. – 104 с.
5. Малько А.В. Правовые средства как общетеоретическая проблема / А.В. Малько // Правоведение. – 1999. – № 2. – С. 4–16.
6. Алексеев С.С. Право: азбука-теория-философия: опыт комплексного исследования / С.С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – 711 с.
7. Про затвердження Порядку видачі експлуатаційного дозволу : Постанова Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2008 р. № 978 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2008-п.
8. Тарахонич Т.І. Змістовна характеристика правових засобів: сучасні погляди / Т.І. Тарахонич // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 2. – С. 37–38.
9. Теория государства и права / под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. – М., 1987. – 564 с.
10. Про адміністративні послуги : Закон України від 06 вересня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
11. Толстой Ю.К. К теории правоотношений : [монография] / Ю.К. Толстой. – Ленинград : Из-во Ленинградского университета, 1959. – 88 с.